

ספרי' – אוצר החסידים – ליונאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וילך, וא"ו תשרי;

ברכות עיוהכ"פ ור"ד מוצאי יוהכ"פ – ה'תשכ"ט

יוצא-לאור ליום הכיפורים, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

פתח דבר

לקראת שבת ויום הכיפורים הבעל"ט — הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ וילך, וא"ו תשרי, ברכות ערב יום הכיפורים, ור"ד בסעודת מוצאי יוהכ"פ ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדויות כרך נד).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא החמישים, וא"ו תשרי, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2014 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2014

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ וילך, שבת שובה, וא"ו תשרי, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

א. שבת שובה הוא א' מז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, שבהם ישנם כל שבעת ימי השבוע, ששת ימי החול ויום השבת. — בעשרת ימי תשובה יכולים אמנם להיות שתי שבתות, אבל בז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ יש שבת א', לא פחות ולא יותר.

וענין זה מתאים גם עם המבואר בכתבי האריז"ל¹ שבימים שבין ר"ה ליוהכ"פ נעשה התיקון של כל ימי השנה: ביום ראשון שבין ר"ה ויוהכ"פ נעשה התיקון של יום ראשון שבכל שבועות השנה, וכן ביום שני וכו', ומזה מובן, שבימים שבין ר"ה ליוהכ"פ צריכים להיות כל שבעת ימי השבוע — שהרי צריכים לתקן את כולם; אבל אין צורך בימים נוספים, שהרי כבר נתקנו כל שבעת ימי השבוע, וכיון שאין צורך — אין ימים נוספים, שהרי "ימים יוצרו ולו אחד בהם"², ובלשון חז"ל: "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"³, כי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"⁴, "בראשית — בשביל ישראל ובשביל התורה"⁵.

ב. והנה, ז' ימים אלו — מחד גיסא, נכללים הם בעשרת ימי תשובה, שמזה מובן שיש ענין משותף בכולם; ולאידך גיסא, יש גם חילוק ביניהם, שהם ג' גדרים שונים: ר"ה, יוהכ"פ, וז' הימים שביניהם. ובפרטיות יותר: נוסף על הביאור⁶ בדיוק לשון חז"ל⁷ "עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ" (אף שלכאורה יש רק ז' ימים בין ר"ה ליוהכ"פ), כיון שבר"ה ויוהכ"פ ישנם ב' ענינים: (א) ענינם העיקרי של ר"ה ויוהכ"פ, למעלה מענין התשובה, שמצדו הם למעלה מהימים ש"בין ר"ה ליוהכ"פ" שענינם הו"ע התשובה, (ב) ענין התשובה שבהם, שמצדו נכללים גם הם ב"עשרת ימי תשובה" — הנה גם בנוגע לענין התשובה

(4) אבות ספ"ו.

(5) פרש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(6) ראה שיחת ש"פ האזינו, שבת תשובה

דאשתקד ס"ג (תו"מ חנ"א ע' 28). וש"נ.

(7) ר"ה יח, א. וש"נ.

(1) שער הכוונות דרושי ר"ה (קודם דרוש

א'). סידור האריז"ל (עשי"ת).

(2) תהלים קלט, טז. וראה לקו"ש חט"ז ע'

273. וש"נ.

(3) שבת עז, ב.

שזהו הענין המשותף שבכל עשי"ת) גדלה מעלת התשובה דר"ה ויוהכ"פ לגבי מעלת התשובה דז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ.

ומתאים גם עם המבואר בכתבי האריז"ל⁸ ש"הימים שבין ר"ה ויוהכ"פ הם כמו חול המועד, ואסורים במלאכה רק בעסק התורה והתשובה כו" — כי, בחול המועד יש יו"ט לפניו ויו"ט לאחריו, ועד"ז בנוגע לז' ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, שיש יו"ט לפניהם — ר"ה, ויו"ט לאחריהם — יוהכ"פ.

ג. ויש לבאר בדרך אפשר תוכן ענינם של ג' זמנים אלו:

בז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ צ"ל בכל יום ענין הוידוי. ואע"פ שביום השבת שבז' ימים אלו אין אומרים וידוי⁶, הרי יום השבת אינו ביום מיוחד מז' ימים אלו, שהרי בכל שנה חל יום השבת ביום אחר מז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, ונמצא, שבנוגע לז' הימים ישנו ענין הוידוי בכל אחד מהם.

משא"כ ר"ה — אין בו אמירת וידוי⁶. וגם הענין ד"יתודה בלחש" בעת התקיעות — הרי מבואר בלקוטי דיבורים⁹ שזהו ענין הגעגועים כו'. ויוהכ"פ — אף שאומרים בו וידוי, הרי זה ענין של יו"ט (וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰ אודות הנהגת אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שבליל יוהכ"פ לא הי' "אָנגעצויגן" כ"כ), ועד שהשטן אינו מקטרג ביום זה¹¹; ולכן ישנו גם הענין דלבישת קיטל, כיון שנמצאים במעמד ומצב בדוגמת מלאכים¹².

והענין בזה:

ר"ה קשור עם הענין ד"במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים¹³ — שענין זה הוא קודם בריאת העולם, אבל באופן שאצל הנשמות יש כבר ידיעה אודות העולם, דאל"כ לא שייך שימלכו בהם אודות בריאת העולם, והיינו, שיש אצלם עלוליות (בלשון חוקרי ישראל)¹⁴ ואפשריות (בלשון הקבלה) על מציאות העולם.

ולכן אין בר"ה ענין של וידוי — כיון שלא שייך ענין של חטא,

(12) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרי" ס"ט.

וש"נ.

(13) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה רפ"ב.

(14) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 129. וש"נ.

(8) סידור האריז"ל (שם).

(9) ח"א נא, ב. וראה גם לעיל ע' 3. וש"נ.

(10) ראה תו"מ — רשימת היומין ע' קסח.

וש"נ.

(11) יומא כ, רע"א. וש"נ.

שהרי מדובר אודות נשמותיהם של צדיקים, "ועמך כולם צדיקים"¹⁵, ועד שגם הידיעה אודות מציאות העולם (קודם שנברא בפועל) היא כפי ש"עולם על מילואו נברא"¹⁶; אבל אעפ"כ צריך להיות ענין התשובה — בגלל עצם הידיעה אודות העולם.

וכדאיתא בזהר¹⁷ על הפסוק¹⁸ "שיר המעלות ממעמקים קראתיך הוי", "בשעתא דברא קוב"ה עלמא בעי למברי בר נש, אמליך באורייתא, אמרה קמי". . האי בר נש זמין הוא למחטי קמך וכו', אמר לה, וכי למגנא אתקרנא אל¹⁹ רחום וחנון אך אפים", ומסיים: "ועד לא ברא קוב"ה עלמא, ברא תשובה, אמר לה לתשובה, אנא בעינא למברי בר נש בעלמא, על מנת דכד יתובון לך מחוביהון, דתהוי זמינא למשבק חוביהון ולכפרא עלייהו"; אלא שזהו ענין התשובה כפי ש"קדמה לעולם"²⁰.

ולאח"ז באים ז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ — שבעת ימי השבוע, שהם כנגד שית אלפי שנין דהוי עלמא ואלף השביעי²¹, ובכללות יותר — ז' שמיטות (וזה העולם הוא שמיטה שני²²). ומובן, שכאשר ישנה כבר מציאות העולם, אזי צ"ל ענין של בקשת סליחה ומחילה כו' (ענין הוידוי), כי, ענין העולם, אפילו עולם האצילות, הרי זה כבר לשון העלם²³, ולכן נקרא עולם האצילות בשם אלקות, ולא בשם "אלקה"²⁴.

ולאחרי ז' הימים בא יוהכ"פ, "שבת שבתון"²⁵ (ובזה גופא ישנו הענין ד"שבת שבתון היא לכם", ולמעלה מזה, "שבת שבתון הוא לכם"²⁶, ועד ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²⁷) — כדאיתא במדרש²⁸ שזהו הענין ד"יום אחד"²⁹, שהקב"ה הוא "יחיד בעולמו"³⁰, ועד ל"יחיד" שלמעלה מאחד³¹.

ד. וג' דרגות אלו ישנם גם בעבודת כל יום ויום:

ע' רמח ואילך. וש"נ. וראה גם אג"ק חי"ד ס"ע שסב ואילך.	15) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
23) ראה המשך וככה תרל"ז פע"ו (סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תקפא ואילך). וש"נ.	16) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.
24) שם פע"ח (שם ע' תקפה).	17) ח"ג סט, ב. וראה ד"ה שיר המעלות ממעמקים דש"ת תש"ג (סה"מ תש"ג ע' 18 ואילך). וראה גם סה"מ תרפ"ט ס"ע 149. וש"נ.
25) אחרי טז, לא. אמור כג, לב.	18) תהלים קל, א.
26) ראה לקו"ת נצבים נב, א.	19) תשא לד, ו.
27) תמיד בסופה.	20) פסחים נד, א. ועוד.
28) ב"ר פ"ג, ח.	21) ראה רמב"ן בראשית ב, ג.
29) בראשית א, ה.	22) ראה תו"א שמות נא, ד. סה"מ תרפ"ד.
30) ב"ר שם. הובא בפרש"י עה"פ.	
31) ראה תו"א וראא נה, ב. ובכ"מ.	

בהתחלת היום ישנו הענין ד"וישכם לבן בבוקר"³², שזוהי דרגא נעלית ביותר — למעלה מהעולם, ע"ד עלה במחשבה כו'; ולא כטעות העולם שבהתחלת היום העבודה היא קשה יותר, אלא אדרבה, שאז נרגש יותר הענין ד"נשמה שנתת בי טהורה היא"³³.

ולאח"ז באה כללות העבודה במשך היום — שהרי לאחרי ההליכה "מבית הכנסת לבית המדרש"³⁴, צ"ל הענין ד"הנהג בהן מנהג דרך ארץ"³⁵, לצאת לעולם שיש בו העלם והסתור כו' [ועד שאמרו רז"ל³⁶ "על כרחך אתה חיי" (בכח ה"מפליא לעשות .. (ש)קושר דבר רוחני בדבר גשמי"³⁷), ויש צורך בזהירות גדולה כו'], כדי לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁸,

ולאחרי כן, בסוף עבודת היום, לאחרי שמשלים עבודתו ועורך חשבון צדק כו' — אזי נעשה הענין ד"בידך אפקיד רוחי"³⁹, ועז"נ⁴⁰ "ברוך אתה בצאתך", באופן של הוספה מרובה לגבי המעמד ומצב ד"ברוך אתה בבואך", ואז ישנו ענין השינה (שזוהו כמו מעמד ומצב של נשמה ללא גוף), אשר, ע"פ המבואר בספרים⁴¹ הרי זה ענין נעלה בעבודת ה', ועי"ז באים למעלה גדולה יותר⁴².

ונמצא, שהמעמד ומצב שבהתחלת היום הוא בדוגמת ר"ה; העבודה במשך כל היום היא בדוגמת ז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, וגמר עבודת היום היא בדוגמת יוהכ"פ.

ה. ויש להוסיף, שהענין דיוהכ"פ ("שבת שבתון") ישנו גם בכל שבת ושבת (שבו נעשית שלימות העבודה — "ויכולו"⁴³ — דכל ימי השבוע, ובאופן ש"נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"⁴⁴) — לאחרי חצות היום, שזהו"ע "רעוא דרעוין"⁴⁵.

ו"מיני' מתברכין כולהו יומין"⁴⁶, כל ימי השבוע, וכל ימי השנה — שגם כאשר יוצאים לעבודה בעולם, יהי' כח לברר את העולם כו'.

32) ויצא לב, א. וראה תו"א ס"פ ויצא. ובכ"מ.

ובכ"מ.

39) תהלים לא, ו.

33) ברכת "אלקי נשמה" בברכות השחר

40) תבוא כח, ו.

34) ברכות ס, ב.

41) ספרי עבודה ובפרט ספרי קבלה.

35) ברכות בסופה. וש"נ.

42) ראה גם התוועדויות תש"נ ח"ד ע' 90

36) שם לה, ב.

ואילך. תשנ"ב ח"ב ע' 125 ואילך. וש"נ.

37) אבות ספ"ד.

43) בראשית ב, א.

38) רמ"א אור"ח ס"ו סוס"א.

44) שבת קיט, ריש ע"ב.

39) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

45) ראה המשך תרס"ו ע' תקמב ואילך.

40) ב"ר ספ"ג. במדבר"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

46) זח"ב סג, ב. פח, א.

וזוהו גם ענין י"ג מדות הרחמים שמאירים (בחדש אלול, ובפרט בעשיית ו' ויהכ"פ⁴⁷, החל מ"הוי' הוי"י¹⁹ (ב"פ), ופסיק טעמא בגווייהו⁴⁸, א' קודם שיחטא וא' לאחר שיחטא⁴⁹ — שגם אז יהי בכחו לפעול ולברר כו'.

ועי"ז נמשכת גם הרחבה בכל הענינים, החל מברכת חתימה וגמר חתימה טובה על כל השנה כולה, ובאופן שתומשך ברכת ה' בריבוי ושפע גדול הלוך ומוסיף ואור, בנוגע לעבודה הרוחנית, ועל ידה יומשך השפע גם בגשמיות, בכל מילי דמיטב בכל המצטרך לכאו"א מנפש ועד בשר.

* * *

ו. דובר לעיל⁵⁰ אודות מארז"ל⁵¹ שהובא בטור⁵² על הפסוק⁵³ "כי מי גוי גדול וגו'", "איזו אומה כאומה זו שידעת אופי' של אלוקי'", היינו, שבנ"י יודעים את תכונותיו של הקב"ה, שלכן "אוכלין ושותין ושמחין בר"ה, לפי שידעין שהקב"ה יעשה להם נס" (או כהגירסא: "נסים"), ומבואר בבית יוסף⁵⁴, ש"פירשו גדול מלשון גידל, כלומר, שנתגדלה עם אלקי' ויודעת מדותיו".

והדיוק בזה — שנתגדלה עם אלקי', ולא רק אצל אלקי', שהרי יכול להיות שגדל אצל פלוני, אבל פלוני גדול ממנו, ולא דוקא שמכירו כו', ורק כאשר גדל ביחד עמו, אזי מכירו כו'.

וזוהו גם מה שבנ"י נקראים "אחים" ו"רעים" להקב"ה⁵⁵, כלשון הכתוב⁵⁶: "אחי ורעי", והיינו, שנוסף לכך שבנ"י הם "אחי", שענין זה יכול להיות גם באופן שישנו אח גדול יותר שמחוייב בכבודו, כמ"ש⁵⁷ "כבד את אביך", "לרבות אחיך הגדול"⁵⁸, ועד לכבוד שהוא מעין כבודו

בערך ר"י קארו) בגודל מעלתו, שנתקבל לפוסק שנתפשטו הוראותיו כו', וזכה למגיד המלאך הדובר בו כמפורש בס' מגיד מישרים וכו'.

55) ראה זהו ח"ב נה, ריש ע"ב. ח"ג ז, ב. ועוד.

56) תהלים קכב, ח.

57) יתרו כ, יב.

58) זח"ג פג, א. סהמ"צ להרמב"ם שורש

ב. וראה כתובות קג, א. וראה גם תו"מ —

רשימת היומן ע' רפו הערה א. וש"נ.

47) ראה לקו"ת האזינו עח, ג.

48) זח"ג קלח, א.

49) ר"ה יז, ב. הובא בפרש"י עה"ת תשא

לד, ו.

50) שיחת יום ב' דר"ה בתחלתה (לעיל

ע' 17).

51) יל"ש עה"פ (רמז תתכה). ירושלמי ר"ה

פ"א ה"ג.

52) או"ח סו"ס תקפא.

53) ואתחנן ד, ז"ח.

54) כפי שהאריך החיד"א (בשה"ג ח"א

של מקום⁵⁹ — הרי הם גם "רעי", וענין הריעות הוא בהתאם לתוכן הענין שנתגדלה עם אלקי'.

ונתבאר לעיל שענין זה קשור עם ר"ה, שאז מבקש הקב"ה מבנ"י "אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם"⁶⁰ — "תמליכוני" דייקא, ולא "שאמלוך עליכם", והיינו, שמבקשים מבנ"י (לא רק להתפלל על ענין המלכות, ואז ימלא הקב"ה את תפלתם וימלוך עליהם, אלא) לפעול את ענין המלכות, ועכצ"ל שיש בכחם לעשות זאת, דאל"כ, לא שייך לבקש מהם לעשות זאת (וכמשל המבקש מחבירו לבנות לו בית, שזהו דוקא כאשר יש בכחו לעשות זאת).

והענין בזה — שמחשבתן של ישראל קדמה לעולם⁶¹, שנברא בשביל התורה ובשביל ישראל⁶², כך, שבנ"י הם למעלה מכל עניני העולם הקשורים עם ספירת המלכות ונמשכים ממנה, וכמאמר⁶² "אין מלך בלא עם", וכפי שמביא רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה⁶³ ש"פי' עם מלשון עוממות", והיינו, שהענין ד"ה' אלקיך אש אוכלה"⁶⁴ הוא אצלם באופן של עוממות, בהעלם ולא בגילוי, אבל בנ"י הם למעלה מכל ענינים אלו, ולכן יכולים לפעול כל הענינים, כולל גם ענין המלוכה — "מלוך על העולם כולו", לאחרי שנעשה "מלך ישראל"⁶⁵.

ז. וענין זה שייך גם למצות תפילין:

מבואר במאמר ד"ה תפילין דמארי עלמא⁶⁶, שתפילין הו"ע התכשיטין, שעל ידם ניתוסף אצל המתקשט בהם (ועד לתפילין של ראש, שעל ידם ניתוסף עליו גם בראש), וכפי שמצינו בגמרא⁶⁷ "מכוערות שבהם .. אומרות .. ובלבד שתעטרונו בזהובים", "שאחרי הנישואין תתנו לנו תכשיטין"⁶⁸, שעיי"ז ניתוסף אצלן עליו גדול יותר.

והרי נוסף על התפילין דבנ"י, ישנם גם התפילין של הקב"ה (כמארז"ל⁶⁹ על הפסוק⁷⁰ "וראית את אחורי", "הראהו קשר של תפילין"),

---

59) ראה לקו"ש חל"ו ע' 90 ואילך. וש"נ.	אחרי. ובכ"מ.
60) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.	65) נוסח תפלת ר"ה.
61) ב"ר פ"א, ד. ועוד.	66) סה"מ תרנ"ג ע' רלג ואילך.
62) רבינו בחיי עה"פ וישב לח, ל. ועוד.	67) תענית בסופה.
63) תניא שעהיוה"א רפ"ז. ובכ"מ (נסמן בתו"מ	68) פרש"י שם.
סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86).	69) ברכות ז, סע"א. וש"נ. הובא בפרש"י
64) רפ"ז.	ע"פ.
65) ואתחנן ד, כד. וראה לקו"ת ר"פ	70) תשא לג, כג.

שעל זה אמרו בגמרא⁷¹: "תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו, ומי⁷² כעמך ישראל גוי אחד בארץ. . . כי⁷³ מי גוי גדול ומי גוי גדול" — שזהו הפסוק שהובא במדרש הנ"ל בנוגע למעלתם של ישראל שיודעים אופי של אלקי; ועי"ז נעשה ענין הנחת תפילין אצל הקב"ה, בחי' ז"א, שנמשך בו מבחי' המוחין דאו"א⁷³.

וע"פ המבואר בתוס'⁷⁴: "זה שיסד הפייטן. . . טוטפת כלילו גדלי", (תפילין של הקב"ה של ראש הן כתר שלו) היינו, שע"י התפילין פועלים המשכת ענין הכתר (וכמבואר בד"ה יביאו לבוש מלכות⁷⁵, ש"הכתר. . . אין להמן שליטה שם, ולא נעשה רק ע"י ישראל") — הרי זה קשור גם ענין ההכתרה שפועלים בני"י בר"ה.

ובמילא הרי זה קשור גם עם כל עשי"ת — שהרי מבואר בלקו"ת⁷⁶ בנוגע לר"ה ויוהכ"פ, ש"ויהכ"פ נק' ג"כ ראש השנה בכתוב⁷⁷, והוא בחי' נשמה ופנימיות. . . ובר"ה בסוד החיצוניות", ומזה מובן, שענין ההכתרה נפעל במשך כל הימים שבין ר"ה ויוהכ"פ, שהם כולם בהמשך אחד.

ה. וענין זה נפעל גם בשבת שובה, ובאופן של הוספה לגבי ענין התפילין שישנו בימות החול, כי, אע"פ ששבת לאו זמן תפילין⁷⁸, הרי הסיבה לכך היא לפי שענין התפילין, "והי' לך לאות גוי"⁷⁹, נפעל ע"י יום השבת שהוא בעצמו "אות"⁸⁰, וא"כ, הרי זה באופן נעלה יותר מאשר בימות החול, כיון שבהם נפעל ענין זה רק במשך הרגעים שבהם מניחים תפילין, משא"כ ביום השבת הרי זה במשך כל הרגעים של המעט-לעת⁸¹. וכל זה — נוסף על מעלת יום השבת ש"אין עצב בה"⁸², אלא ישנו רק ענין של שמחה ותענוג,

וקשור גם עם ענין השופר, מלשון "שפרו מעשיכם"⁸³, שהו"ע התענוג⁸⁴, וכן עם כללות "חודש השביעי"⁸⁵, מלשון שובע⁸⁶, שהו"ע התענוג⁸⁷,

71 שם ו, א. וש"נ.

72 דברי הימים-א יז, כא.

73 ראה סה"מ שם ע' רמט ואילך.

74 ד"ה מי כעמך ישראל — ברכות שם

(ובשפתי חכמים לשם).

75 תו"א מג"א צב, סע"א.

76 דרושי ר"ה נח, א.

77 יחזקאל מ, א.

78 ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסל"א. וש"נ.

79 בא יג, ט.

80 תשא לא, יג.

81 חסר קצת (המור"ל).

82 ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.

הובא בתורה מ"ד — מו"ק כג, ב.

83 ויק"ר פכ"ט, ו.

84 ראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, ג. ובכ"מ.

85 אמור כג, כד. ועוד.

86 ויק"ר שם, ח.

87 ראה אוה"ת דרושי ר"ה ע' בתפג.

ועוד.

והרי זהו העילוי דלעתיד לבוא — ש"כל המעדנים מצויין כעפר"⁸⁸, ויעסקו בלימוד התורה מתוך מנוחה ותענוג, ו"תרבה הדעה והחכמה והאמת, שנאמר⁸⁹ כי מלאה הארץ דעה את ה'", כמ"ש הרמב"ם בהל' תשובה⁹⁰, ובהל' מלכים מביא גם סיום הכתוב⁸⁹: "כמים לים מכסים"⁹¹, בביאת משיח צדקנו.

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה שובה ישראל.

* * *

י. בפרשת השבוע⁹² נאמר "לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם" — שהחידוש בזה הוא (לא בספר התורה כשלעצמו, אלא) בהשייכות של ספר התורה עם הארון ("מצד ארון גו'"), שבו היו הלוחות.

והענין בזה:

בנוגע ללוחות, שגדלה מעלתן על מעלת הס"ת, יש לוחות ראשונות ולוחות שניות: לוחות ראשונות — היו "מעשה אלקים"⁹³, משא"כ לוחות שניות שבהם נאמר למשה "פסל לך שני לוחות אבנים"⁹⁴. — הקב"ה הראה אמנם למשה מהיכן לפסול את הלוחות⁹⁵, אבל אעפ"כ הי' זה באופן ד"פסל לך", ולא כמו לוחות ראשונות שהיו "מעשה אלקים"; אבל לאידך גיסא יש גם מעלה בלוחות שניות, שהיו באופן ד"כפלים לתושי"⁹⁶ — לא רק ב' פעמים ככה, אלא בריבוי שבאין ערוך, "הלכות מדרש ואגדות כו"⁹⁷.

ומעלה נוספת בלוחות שניות — שמצדם דוקא היתה מונחת ס"ת (משא"כ לוחות ראשונות, גם להדעה ששברי הלוחות היו מונחים בארון⁹⁸, הרי זה רק שברי לוחות, ולא הלוחות כפי שהם מצד עצמם): הלוחות עצמם — עם היותם בדרגא נעלית יותר, אותיות החקיקה⁹⁹, הרי בהם כלולים כל עניני התורה רק בדרך כלל וברמז¹⁰⁰,

88 רמב"ם הל' מלכים בסופן. 95 ראה פרש"י עה"פ.

89 ישע"י יא, ט. 96 איוב יא, ו.

90 ספ"ט. 97 שמו"ר רפמ"ו.

91 ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 304 ואילך. 98 ב"ב יד, ב. וש"נ.

99 ראה לקו"ת ר"פ בחוקותי וחוקת. 92 לא, כו.

ובכ"מ.

93 תשא לב, טז. 100 ראה לקו"ש ח"ט ע' 202 (משיחה

94 שם לד, א. זו). וש"נ. — ראה לקמן סוסי"א.

ואילו בס"ת באים כל פרטי הענינים — שזהו מה שנוגע לתכלית הכוונה: "אשר אנכי מצוך היום לעשות"¹⁰¹, ענין המעשה. ולכן יש מעלה יתירה כשמצד הלוחות מונחת גם ס"ת.

וענין זה הוא בלוחות שניות דוקא — כי:

לוחות ראשונות שייכים למדריגת צדיק, שהרי לוחות ראשונות ניתנו במ"ת, שהו"ע הגירות¹⁰², "כקטן שנולד"¹⁰³, שאז לא שייך ענין של חטא; משא"כ לוחות שניות (לאחרי ש"סלחתי כדברך"¹⁰⁴) שייכים למדריגת בעל תשובה, ועד לעיקר התשובה — לא רק "סור מרע", אלא גם "עשה טוב", שזהו"ע תשובה מאהבה, שעל ידה "זדונות נעשים לו כזכות"¹⁰⁵.

וזהו שדוקא בלוחות שניות ישנה המעלה שמצדם מונח ס"ת — כי, המעלה בס"ת שבה מתגלים כל הפרטים שייכת בעיקר ללוחות שניות, ששייכים לענין התשובה, שעיי"ז נעשה הבירור בכל הענינים, אפילו בהזדונות.

ובהתאם לכך, הנה בעמדנו בשבת שובה, יש להתעכב על פירוש רש"י בפסוק זה. וכמדובר כמ"פ, שאף שבפירוש רש"י יש גם "יינה של תורה" (כדברי רבותינו נשיאינו¹⁰⁶), רזין ורזי רזין, הרי עיקר מטרתו של רש"י היא — כפי שאומר בעצמו¹⁰⁷ — "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", ולכן לכל לראש צ"ל הלימוד ע"ד הפשט.

יא. הביאור בפירוש רש"י:

(א) "לקוח", "כמו זכור שמור הלך",

— שכיון שלשון מקור ("לקוח") שולל את ענין הפעולה, יש מקום לפרש ש"לקוח" אינו לשון ציווי, כי אם כאשר תהי'¹⁰⁸ לקיחת הס"ת, אזי (הציווי) "ושמתם וגו'". ולכן צריך רש"י להביא ראי' שמצינו ציווי בלשון מקור.

אך לא די בראי' מ"זכור", כיון שאין זה ציווי על פעולה במעשה; וגם לא מ"שמור", כי, פעולת השמירה היא שלילת הפעולות ההפכיות,

197 (נעתק ב"היום יום" כט שבט).

(107) בראשית ג, ח. ועוד.

(108) וע"ד מצות שילוח הקן, שאינה

מצוה חיובית, אלא "כי יקרא קן צפור", אזי

ישנו הציווי "שלח תשלח גו'" (תצא כב, וז

ובפרש"י).

(101) עקב יג, יט.

(102) ראה יבמות מו, א"ב. וש"נ.

(103) שם כב, א. וש"נ.

(104) שלח יד, כ.

(105) יומא פו, ב.

(106) סה"ש תרצ"ו ע' 137. תרצ"ז ס"ע

ולכן נאמר הציווי בלשון מקור ששולל את ענין הפעולה. ולכן יש צורך בראי' גם מ"הלוך", שהוא ציווי על מעשה בפועל. ולאידך, תיבת "הלוך" נאמרה בתור הכנה להציווי, ולכן יש צורך גם בראי' מ"זכור" ו"שמור", שאינן בתור הכנה, כי אם ציווי הפעולה עצמה —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ד ע' 135 ואילך.

ב) "מצד ארון ברית ה'", "נחלקו בו חכמי ישראל בבבא בתרא¹⁰⁹, יש מהם אומרים דף הי' בולט מן הארון מבחוץ ושם הי' מונח, ויש אומרים מצד הלוחות הי' מונח בתוך הארון",

— שכיון שהציווי "לקוח גו' ושמתם אותו מצד ארון ברית ה'" נאמר אל "הלויים נושאי ארון ברית ה'"¹¹⁰ [נומזה מוכח שהציווי לשים הס"ת "מצד ארון" קאי על הארון שעשה בצלאל, שאותו נשאו הלויים, ולא הארון שעשה משה שגם הוא נקרא¹¹¹ "ארון ברית ה'"¹¹²], ובהמשך ל"ויקרא משה ליהושע גו' כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ גו'¹¹³, הרי מובן, שהס"ת צ"ל "מצד ארון" גם בזמן המסעות (ולא רק בעת חניית המשכן, וכשיקימוהו לאחרי הכניסה לארץ). וכיון שבעת המסעות הי' הארון מכוסה בג' כיסויים, לא הי' הס"ת "מצד ארון" ממש, בגלל הפסק הכיסויים?

ועל זה מפרש רש"י ב' פירושים: "דף הי' בולט מן הארון מבחוץ", וגם הוא הי' מכוסה יחד עם הארון, או ש"מצד הלוחות הי' מונח בתוך הארון".

וב' הפירושים שקולים, בגלל הקושי שבכל אחד מהם: הפירוש "דף הי' בולט מן הארון מבחוץ" — שדוחק לומר שבשנת הארבעים שינו והוסיפו לארון דף מבחוץ; והפירוש "מצד הלוחות הי' מונח בתוך הארון" — היפך פשטות הלשון "מצד ארון", ולא בתוך הארון.

ובזה נחלקו חכמי ישראל (ר"מ ור"י) — עד כמה צריכים הפרטים (ס"ת) להיות קשורים עם נקודת הכלל (לוחות)¹¹⁴.

עמהם למלחמה דוקא (שבו שכרי לוחות מונחים — פרש"י שם), ולכן מקומה "מצד ארון" שעשה בצלאל.
(113) שם, ז.
(114) ועפ"ז יש לקשר ב' פירושי רש"י הנ"ל — ראה לקו"ש שבפנים הערה 37.

(109) יד, א"ב.
(110) פרשתנו שם, כה.
(111) בהעלותך יו"ד, לג ובפרש"י.
(112) וטעם הדבר — כי, הארון שעשה משה "זה הארון היוצא עמהם למלחמה" (פרש"י שם), וכיון שהס"ת ניתנה לבני עבור כל הזמנים, אין לה שייכות לארון היוצא

ומציין לב"ב דוקא (אף שנמצא גם בירושלמי ומדרש¹¹⁵), כי, לפי החשבון בירושלמי ומדרש הי' מקום הארון מלא עם הלוחות ושברי לוחות (והס"ת — לדעת ר"מ), וכיון שלדעת רש"י¹¹¹ לא היו שברי הלוחות מונחים בארון שעשה בצלאל¹¹⁶ (שבו היו לוחות שניות והס"ת), אלא בארון שעשה משה, נמצא שלפי ב' הדעות הי' בארון מקום פנוי; משא"כ לפי החשבון בב"ב, הי' כל מקום (אורך ורוחב) הארון ממולא מהלוחות (והס"ת — לדעת ר"מ), ולא הי' בו מקום לשברי הלוחות — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹¹⁷ בלקו"ש ח"ט ע' 196 ואילך.

* * *

יב. יום השבת קשור עם ענין התשובה, שהרי "שבת" אותיות "תשב"¹¹⁸ (כאמור לעיל¹¹⁹),

ובפרט יום השבת שבעשי"ת, שבהם מודגש ביותר ענין התשובה, כמ"ש הרמב"ם¹²⁰ "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר¹²¹ דרשו ה' בהמצאו",

ולכן, הרי זה הזמן המתאים לבאר ענין באגרת התשובה.

יג. בנוגע¹²² למ"ש רבינו הזקן¹²³ "וזהו עיקר פי' לשון תשובה, לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו לעבדו ולשמור כל מצוותיו" — מביא

הסמיכות ל"ושמתם", ללמד שגם שברי לוחות מונחין בארון (ראה ב"ב שם).
117) בשילוב המשך הביאור בשיחת ש"פ האזינו.

118) תורת נתן (למהרנ"ש) בסופו. יפ"ת לב"ר ספכ"ב. תניא אגה"ת ספ"י.

119) במאמר בתחלתו (לעיל ע' 22).

120) הלי' תשובה פ"ב ה"ו.

121) ישעי' נה, ו.

122) מכאן עד סוסי"ח. — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בהוספות ללקו"ש חל"ט ע' 171 ואילך. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

123) אגה"ת פ"א.

115) שקלים פ"ו ה"א. סוטה פ"ח ה"ג. במדב"ר פ"ד, כ. וראה גם ברייתא דמלאכת המשכן פ"ו.

116) וטעם הדבר — כי, הלימוד בנוגע לשברי לוחות דמונחין בארון הוא ממ"ש (עקב יו"ד, ב) "אשר שברת ושמתם (קרא יתירה הוא למסמכי' ל"ושמתם" לדרשה) מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון" (ב"ב שם, ב (ובפרש"י)). אבל, נוסף לכך שדרשה זו אינה ע"פ פש"מ, הרי בס"פ ברכה מפרש רש"י* "אשר שברת", "יישר כחך ששברת", הרי אין זה קרא יתירה לדרוש

(* וכאן רואים גם שפירושי רש"י קשורים בז"ז.

ראי' מארבע פסוקים¹²⁴: "יעזוב¹²⁵ רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וגו'¹²⁶"; "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו וגו' בכל לבבך וגו'", ומציין שפסוק זה הוא "בפ' נצבים"¹²⁷; "שובה ישראל עד ה' אלקיך"¹²⁸; "השיבנו ה' אליך וגו'"¹²⁹.

ואינו מובן¹³⁰:

(א) מדוע זקוק רבינו הזקן לארבע פסוקים¹³¹, ואינו מסתפק באחד מהם?

(ב) סדר הפסוקים: הפסוק "יעזוב רשע דרכו גו'" שנאמר בנביאים — מביאו לפני הפסוק "ושבת גו'" שנאמר בתורה, ולאחרי הפסוק "ושבת" שנאמר בתורה, מביא הפסוקים "שובה ישראל" ו"השיבנו" שנאמרו בנביאים אחרונים ובכתובים. וממה־נפשך: סדר הפסוקים הוצרך להיות או מן המוקדם אל המאוחר — ושבת גו', יעזוב רשע דרכו גו', שובה ישראל גו' והשיבנו גו', או מן המאוחר אל המוקדם — השיבנו, שובה ישראל, יעזוב רשע דרכו ושבת?

(ג) כשמביא את הפסוק "ושבת גו'" — מקדים: "ובפ' נצבים כתיב", אבל בשאר ג' הפסוקים אינו מציין מקומם. ועכ"ל, שבציון לפ' נצבים כוונתו לשלול פסוק אחר שדומה לפסוק זה (בשינויים) — בפ' ואתחנן¹³², ולכן מדגיש "ובפ' נצבים כתיב", להורות שכוונתו לפסוק זה דוקא¹³³. וצריך להבין: מהו אמנם החילוק בין ב' פסוקים אלו, שבגללו מדגיש רבינו הזקן שכוונתו לפסוק שבפ' נצבים?

לכאורה הי' אפשר לומר, שכיון שענין זה בא בהמשך למ"ש לפני"ז אודות "מצות התשובה", שהתשובה (עזיבת החטא, ולא רק הוידוי) היא

פסוקים" — הרי ישנם עוד "געשמאָקע פסוקים" שמדברים אודות ענין התשובה. ובפרט ע"פ המבואר שבספר התניא (כולל אגרת התשובה) כל תיבה היא בדיוק, וכהסיפור הידוע בזה עד כמה דייק רבינו הזקן בכל תיבה (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רלו. וש"ג), וכ"ש בנדו"ד, שאין זו רק תיבה אלא ענין, הרי זה בודאי בדיוק (מהנחה בלתי מוגה).

(132) ד, ל.

(133) ראה גם שיחת ש"פ האזינו ס"ט ואילך (לקמן ע' 74 ואילך) — בנוגע להציון "בסוף יומא" שבהתחלת אגה"ת.

(124) כפי שמצינו בתושבע"פ על כל ענין: "מנא הני מילי, דאמר קרא" (מהנחה בלתי מוגה).

(125) שם נה, ז.

(126) כצ"ל "וגו'", ולא "וכו"') — וכן לקמן — עיין בלוח התיקון לתניא הוצאת קה"ת.

(127) ל, ב.

(128) הושע יד, ב.

(129) איכה ה, כא.

(130) ראה גם שיחת כ"ף מג"א תשכ"ח הערה 59 (תו"מ חנ"ג ע' 370). וש"נ.

(131) ואם בגלל היותם "געשמאָקע

מצוה (כנ"ל בארוכה¹³⁴), לכן אינו יכול להביא הפסוק שבפ' ואתחנן, כי שם ה"ושבת" הוא סיפור דברים, וכהתחלת הענין¹³⁵: "העידותי בכס גו"; משא"כ ה"ושבת" שבפ' נצבים, הנה אפילו להרמב"ם (שרבינו הזקן נקט גם לפי שיטתו¹³⁴) שמפרש¹³⁶ שזוהי הבטחה, אפשר לומר שזהו גם ציווי (כפירוש הרמב"ן על הפסוק¹²⁷ ש"ושבת" כולל ב' הענינים)¹³⁷.

אבל קשה לתרץ כן, שהרי גם הפסוק "השיבנו גו" אינו ציווי, אלא בקשה, ואעפ"כ הביאו רבינו הזקן בתור רא"י לענין התשובה, כיון שבנוגע לפירוש מהות התשובה (שעל זה מביא הראיות) לא חשוב אם הפסוק מדבר בלשון ציווי או בלשון בקשה. וא"כ, הלמאי שולל את הפסוק שבפרשת ואתחנן?

יד. והביאור בזה¹³⁰:

בהמשך הפרקים דאגה"ת מבאר רבינו הזקן שבנ"י הם חלק משם הוי"ש¹³⁸, ולכן ע"י כל חטא מורידים "השפעת שם הוי" ב"ה. . תוך היכולות הסט"א"¹³⁹. וכמשל החבל (שהרי על בנ"י נאמר¹⁴⁰ "יעקב חבל נחלתו"), שכאשר מושכים את קצהו התחתון, נמשך במילא גם קצהו העליון¹⁴¹.

ומזה מובן, שכיון שבשם הוי" יש ד' אותיות, וכל ד' האותיות ישנם בכל אחד מישראל¹⁴² [הן בנשמתו, כמבואר להלן ספ"ד, הן בגופו, כדאיתא בזהר¹⁴³ שהראש הוא בתמונת הוי"ד, הגוף — וא"ו, וה' האצבעות שבימין ושמאל — ה' עילאה וה' תתאה¹⁴⁴], הנה ע"י כל עבירה הרי הוא פוגם בכל ד' האותיות ומוריד אותם תוך היכולות הסט"א.

קיום התומ"צ בשלימות, כמ"ש (פ' שופטים יח, יג. וראה לקו"ת נצבים מה, ג) "תמים תהי' עם הוי' אלקיך" (מהנחה בלתי מוגה).

143 (143) ח"ב מב, א. ולהעיר מת"ז תמ"ה — הובא בתניא ספ"מ בהג"ה.

144 (144) ומה שגם גופי אומות העולם הוא בציור זה — י"ל בדא"פ שהוא בכדי שיהי' ענין הבחירה* (ראה סה"מ תרנ"ו ס"ע שיט בשוה"ג).

(* כלומר: גם לאחרי הבחירה של הקב"ה בבנ"י, שהיא בנוגע להגוף, כמבואר בתניא (פמ"ט) ש"בנו בחרת. . הוא הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם, עדיין לא יכול להיות שינוי בין הגוף של בנ"י לגופי אומות העולם, כי, העבודה צ"ל באופן ש"נתתי

134 (134) שיחת כ"ף מנ"א הנ"ל ס"ז תו"מ שם ס"ע 370 ואילך). וש"נ.

135 (135) ד, כו.

136 (136) ה' תשובה פ"ז ה"ה.

137 (137) ומר חפץ אלוף בסה"מ"צ שלו מנה במנין העשין עשה ושבת עד ה' אלקיך (הובא בפ"י הרי"ף פערלא לסה"מ"צ להרס"ג פרשה מב). וכ"ה בסמ"ק מצוה נג "לשוב דכתיב ושבת עד ה"א ושמעת בקולו".

138 (138) פ"ד (צג, סע"ב).

139 (139) רפ"ז.

140 (140) האזינו לב, ט.

141 (141) פ"ו (צו, סע"א ואילך). אלא ששם מבואר משל זה לענין בחי"ה תתאה. עיי"ש.

142 (142) וכדי שענין זה יהי' בשלימות, צ"ל

ואע"פ שבספ"ז מבואר שיש עבירות שפוגמים באות יו"ד, עבירות שפוגמים באות ה' וכו', מ"מ, כיון שאצל יהודי זה (שהוא עושה את החטא) ישנם כל ד' האותיות, וכל מעשה שעושה קשור, בכללות, עם כל כחות נפשו, הרי מובן, שע"י כל חטא ה"ה מוריד, בכללות, את כל ד' האותיות כו'.

ומזה מובן, שהתשובה (על כל חטא) ענינה — ההעלאה של כל ד' האותיות.

ועפ"ז יובן מה שמביא כאן ד' פסוקים בענין התשובה — שבכל פסוק נזכר שם הוי' — כיון שבד' הפסוקים מרומזת התשובה וההעלאה של ד' האותיות, כדלהלן.

[בלקו"ת פרשת בלק (ד"ה מה טובו¹⁴⁵) נתבארו ד' הבחינות שבתשובה¹⁴⁶, כל בחינה בפני עצמה; אבל כאן בתניא רצונו לומר, שכל בחינה שבתשובה (אפילו תשובה תתאה שעיקרה בה"א תתאה — שאודות דרגא זו אומר כאן "לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו", ומלכות היא בחי' ה"א תתאה) כלולה מכל הד'].

טו. אודות ענין ד' אותיות שם הוי', מבואר לקמן בפ"ד, שה"א אחרונה הו"ע המעשה, וא"ו — קול וששה מדות, ה"א ראשונה — התבוננות, ויו"ד — שכל הנעלם שבכחו לצאת אל הגילוי כו'.

ועפ"ז מובן שד' הפסוקים מדברים אודות ההשבה והעלאה של ד' האותיות:

"יעזוב רשע דרכו גו' וישוב גו'" — (תשובה דבחי') ה"א תתאה, כי, דרך הרשע (שעוזב) הו"ע המעשה, ה"א תתאה.

"ושבת גו' ושמעת בקולו וגו' בכל לבבך וגו'" — (תשובה דבחי') וא"ו, כנ"ל שוא"ו ענינו קול, וששה מדות שהם בלב.

תשובה שלמעלה מענין התשובה, שהרי ענין הבעלות מורה שהוא למעלה מהדבר עצמו (מהנחה בלתי מוגה).

(145) עג, סע"א ואילך.

(146) ובכללות — תשובה תתאה ותשובה עילאה, ובכל א' מהם ישנו גם הענין דבעל

ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ, וכדי שיוכל להיות ענין הבחירה, צ"ל הגוף של אוה"ע בדומה לגוף של בניי (מהנחה בלתי מוגה).

לפניך גו' את החיים וגו' ובחירת בחיים" (נצבים ל, טו"ט), שרק אז העבודה היא באופן של יגיעה, ולא באופן של נהמא דכיסופא (ראה

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך" — (תשובה דבחי') ה' עילאה, דכיון שנקרא "ישראל" בשם המעלה, מובן שהדבר היחיד שחסר אצלו, שעליו צ"ל אצלו הענין ד"שובה", הוא רק ענין ההתבוננות. וענין ה"שובה" אצלו הוא "עד הוי' אלקיך", שהוי' יהי' אלקיך (שלך), בגילוי בפנימיות, שזה נעשה ע"י התבוננות דבינה.

"השיבנו ה'" — (תשובה דבחי') יו"ד, כמבואר בתניא¹⁴⁷ שה' מלוכש בחכמה, וחכמה היא אות יו"ד, כנ"ל. וכיון שהתעוררות החכמה, עם ה' המלוכש בה", באה באופן דמלמעלה למטה — "ניעורה משנתה" — לכן נאמר "השיבנו ה'".

טז. ד' בחינות אלו שבתשובה ענינם "סור מרע ועשה טוב בקש שלום"¹⁴⁸: תשובה בה"א תתאה — סור מרע¹⁴⁹, תשובה בוא"ו — "ועשה טוב", והתשובה בה"א עילאה וביו"ד — "בקש שלום", כי, ב"בקש שלום" גופא יש ב' מדריגות: מלמטה למעלה (תשובה שבה"א עילאה — העלאתה לבחי' היו"ד), ומלמעלה למטה (תשובה שביו"ד — המשכתה לבחי' ה"א), כמוכין כל זה בלקו"ת פרשת בלק שם.

ועפ"ז יובן הטעם שמביא הפסוקים בסדר זה דוקא — כיון שזהו הסדר של עבודת התשובה:

לכל לראש — "סור מרע", שזהו הענין ד"יעזוב רשע דרכו" — "סור מרע".

לאח"ז באה העבודה ד"ועשה טוב", שזהו הענין ד"ושבת גו' ושמעת בקולו גו' בכל לבבך", כי, "ושמעת בקולו" הו"ע עשיית המצוות (ועשה טוב), וגם "בכל לבבך" — הרי לבא פליג לכל שייפין¹⁵⁰, בכל רמ"ח אברים, רמ"ח מ"ע¹⁵¹.

ולאח"ז באה העבודה ד"בקש שלום" — תחילה באופן דמלמטה למעלה, ואח"כ באופן דמלמעלה למטה. ועל זה באים שני הפסוקים — תחילה "שובה ישראל" (מלמטלמ"ע) ואח"כ "השיבנו ה'" (מלמעלמ"ט).

וכיון שהעבודה ד"בקש שלום" — שלום ושלמות — גם בחינה התחתונה שבה יכולה לבוא דוקא לאחרי העבודה ד"סור מרע ועשה טוב", לכן, כבר בפסוק הראשון שמביא על העבודה ד"בקש שלום" נאמר

(כתהאריז"ל בהגש"פ "הקהה את שיניו").

150) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא,

ריש ע"ב. רכא, ב. רלב, א.

151) ראה מכות כג, סע"ב.

147) ח"א פי"ח ופי"ט.

148) תהלים לד, טו.

149) יעזוב רשע — אותיות רע ושיין

הרומז לקדושה המובלע בין אותיות רע

הלשון "שובה ישראל", מלשון "כי שרית עם אלקים"¹⁵², שהוא "שר" — מושל ושולט — על שם אלקים, כי ע"י עבודתו (בסור מרע ו) עשה טוב תיקן את ההסתר הנמשך מהצמצום דשם אלקים¹⁵³.

יז. ועפ"ז מתורצים כל דיוקים הנ"ל:

רבינו הזקן מביא כל ד' הפסוקים — כיון שבפסוקים אלו מבואר ענין התשובה בכל ד' האותיות, כנ"ל, די"ל בדא"פ שגם מרמז אותם ב"בכל לבו (בינה לבא) ובכל נפשו (למעלה מהקודם¹⁵⁴) לעבדו (פועל, עשי' — מ"ע) ולשמור (סור — כל מקום שנאמר השמר — ל"ת¹⁵⁵) כל מצוותיו".

ומביא אותם בסדר זה דוקא — כיון שכן הוא סדר העבודה, כנ"ל. גם יש לומר, שכיון שאמר תחילה שמצות התשובה היא "עזיבת החטא", לכן מביא תחילה הפסוק "יעזוב רשע דרכו" (כברמב"ם¹⁵⁶), ולאח"ז מביא את שאר הפסוקים לפי סדר התנ"ך: "ושבת" — בתורה, "שובה ישראל" — בנביאים, ו"השיבנו ה'" — בכתובים].

ומדגיש "ובפ' נצבים כתיב", מתוך כוונה לשלול את הפסוק שבפ' ואתחנן כנ"ל — כי, בפ' ואתחנן לא נאמר "ככל אשר אנכי מצוך" (הנרמז כאן ב"וגו"¹⁵⁷); "בכל — לבבך", והרי כאן נוגע תיבות אלו, בכדי להדגיש (א) שזוהי התשובה דאות וא"ו — ששה מדות שבלב, (ב) שהעבודה דתשובה זו היא "ועשה טוב" רמ"ח מ"ע — אברים, שלבא פליג לרמ"ח אברים (ג) "ככל .. מצוך" — עשיית מצוות [בפ' ואתחנן יל"פ — שמייעה, ובכללות].

יח. ע"פ כל הנ"ל יובן גם מה שמוסיף "וגו" בפסוק "השיבנו ה' אליך" — שיש לומר, שזהו לא רק בגלל ש"כל פסוקא דלא פסקי' משה אנן לא פסקינן לי"¹⁵⁸ (כמבואר בתשבי¹⁵⁹), אלא גם בגלל שרוצה לרמז תיבת "ונשובה" שבאה לאחרי "השיבנו ה' אליך"¹⁶⁰:

(152) וישלח לב, כט.
 (153) לקו"ת שם עד, ריש ע"ד.
 (154) עיין לקו"ת סוכות פ, סע"ד.
 (155) עירובין צו, א. וש"נ.
 (156) הלי' תשובה פ"ב ה"ב.
 (157) ראה להלן הערה 160.
 עוד ביאור בנוגע ל"וגו" זה (ולמה שמציין לפ' נצבים דוקא) — ראה שיחת יום שמח"ת סמ"ג (לקמן ע' 217).
 (158) תענית כז, ב. וש"נ.
 (159) ערך גמר.
 (160) שלכן כותב "וגו" (בוא"ו), שיש לומר, שהטעם להחילוק, מה שלפעמים כותב "גו" ולפעמים "וגו" הוא כאשר נוגע גם התיבה שאינה מעתיקה בפירוש, כותב וגו' בוא"ו (ראה תו"מ ח"נ ריש ע' 85. וש"נ).

כיון ש"השיבנו ה' אליך" היא התשובה של אות יו"ד — בחינת החכמה — שבאה לאחרי התשובה של ג' האותיות שלפנ"ז, יכולים לחשוב שכיון שכבר היתה ההשבה דג' האותיות, פועלת התשובה ד"השיבנו ה'" רק בחכמה.

ועל זה מרמז ההמשך "ונשובה" — שהענין ד"השיבנו ה'" פועל גם "ונשובה", השבה, בכל כחות הנפש. וכמבואר בתניא¹⁴⁷ שכאשר מתעוררת בחינת החכמה, הרי זה פועל בכל כחות הנפש, ועד אפילו בלבוש המעשה.

ואע"פ שבג' האותיות שלפנ"ז הי' כבר ענין התשובה גם לפנ"ז, מ"מ, כיון שחכמה היא השרש ומקור¹⁶¹, הנה כשנתעורר השרש, אזי במילא נעשה עילוי גם בכל הכחות¹⁶², ועילוי שבאין ערוך, ועד שנקרא בשם תשובה — "ונשובה" — תשובה חדשה אפילו לגבי מצבם לאחרי ג' התשובות שלפנ"ז¹⁶³.

* * *

יט. בהמשך להביאור בפירוש רש"י, יש להוסיף בהאמור לעיל (ס"י"א) אודות השייכות שבין הכלל (הלוחות) עם הפרטים (הס"ת) — שעד"ז מצינו גם בנוגע לראש השנה:

כאלו שבדרגתו הקודמת לא היו תוספים מקום עד שיהי' צורך לשוב עליהם. וזהו הטעם לאמירת "אשמנו כו'" דוקא לאחרי תפלת שמו"ע — דלכאורה היתה אמירה זו צריכה להיות קודם בקשת צרכיו בתפלת שמו"ע — ומבואר בזה (ראה לקו"ש חכ"ה ע' 15. וש"נ), שדוקא לאחרי שנתעלה למעמד ומצב ד"עבדא קמי מרי" (שבת יו"ד, רע"א), אזי נחשבים לחטא גם ענינים כאלו שבדרגתו הקודמת לא היו נחשבים לחטא (לא בגלל שמרמה את עצמו — שהרי מדובר אודות איש אמת — אלא שבאמת לא היו נחשבים לחטא), וכמו הענין ד"מחוי במחוג", שק "קמי מלכא" הרי זה נחשב לחטא (ראה חגיגה ה, ב). וכדאיאת בכתבי האר"ז ל (פע"ח שער התפילין פ"י) בנוגע לתלמיד שלא כיון כדבעי באמירת "למען לא ניגע לריק" (מהנחה בלתי מוגה).

ולפי זה, גם בשאר הפסוקים שמביא כאן, מכיון שגם בהם כותב "וגו'" בוא"ו, גם בהם נוגע סיום הפסוק.

161 וענין זה קשור עם משנת"ל (ס"א) בפירוש רש"י בנוגע לציווי שהוא בלשון של מקור. וראה הערה הבאה (מהנחה בלתי מוגה).

162 וזהו טעם הפנימי על זה מה שמהציוויים שנאמרו בלשון מקור — כמו השב, שלח, ועוד — לומדים "אפילו מאה פעמים" (ב"מ לא, א) — כי כח המעשה מצד עצמו הוא בהגבלה. ולכן, כשהציווי הוא (רק) על העשי, יש בה מדידה. משא"כ כשהציווי הוא בלשון של מקור, הרי מצד ה"מקור", לא ישנה הגבלה ואפילו לא בכח המעשה (ראה לקו"ש ח"ט ע' 203 הערה 37. וש"נ).

163 וע"ד הידוע שכאשר מתעלים לדרגא נעלית יותר, אזי תוספים מקום גם ענינים

כתיב¹⁶⁴ "אתם נצבים היום כולכם" — ענין הכלל, ואח"כ צ"ל המשכת כל הפרטים — "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימין", כיון שצריכים לפעול הענין ד"דירה בתחתונים"³⁸ ע"י העבודה במשך כל השנה כולה בהתחלקות הפרטים דוקא¹⁶⁵.

וענין זה קשור גם עם ההפטרה דראש השנה:

בהפטרה דר"ה מסופר שאלקנה אמר לחנה: "הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים"¹⁶⁶ — שבחי "אנכי", שזהו ענינו של אלקנה, "אל קנה"¹⁶⁷, הו"ע נעלה וטוב יותר מ"עשרה בנים", שהם עשר הספירות דקדושה¹⁶⁸ (לא כמו בקליפה שיש רק ז' ספירות, ללא ענין המוחין, שאינם אלא בדרך טפל¹⁶⁹).

אבל חנה — כנסיי — טוענת שאין להסתפק בבחי "אנכי", אלא יש צורך ב"זרע אנשים"¹⁷⁰, כיון שצריכים לפעול בעולם הענין דדירה בתחתונים.

[וכפי שמצינו אצל רשב"י, שאף שמצד עצמו הי' במעמד ומצב ד"בחד קטירא אתקטורנא"¹⁷¹, מ"מ, הענין דירידת גשמים הוצרך לפעול בעולם דוקא¹⁷²].

ולהעיר גם מהמבואר בכתבי האריז"ל¹⁷³ בנוגע להסיפור דחנה — דלכאורה אינו מובן:

"מאי רבותי' דחנה דאמרה אם ראה תראה וגו'¹⁷⁰, ואמרו רז"ל¹⁷⁴ אם ראה, מוטב, ואם לאו תראה, אלך ואסתתר כו' (בידעה שאלקנה בעלה יקנא לה, לפי הדעה שקינוי מצוה¹⁷⁵, ועי"ז "ונקתה ונזרעה זרע"¹⁷⁶), והלא כל שאר הנשים העקרות יכולות לעשות?"

ועוד צריך להבין: "על מה קראו רז"ל במדרש¹⁷⁷ את שמואל רבן של נביאים, וגם על מה זה שאמרו רז"ל¹⁷⁸ שארבעים שנה קודם שנולד

164) ר"פ נצבים.	171) זח"ג רפח, א.
165) ראה לקו"ת ר"פ נצבים.	172) ראה שם נט, ריש ע"ב.
166) שמואל-א א, ת.	173) שעה"פ שמואל-א בתחלתו.
167) ראה תו"מ חל"ח ע' 114. וש"נ.	174) ברכות לא, ב.
168) ראה סה"ל ול"ת להאריז"ל שמואל-א בתחלתו.	175) סוטה ג, א. רמב"ם הל' אישות פט"ו הי"ז. הל' סוטה פ"ד הי"ח.
169) ראה שיחת ש"פ האוינו ס"ו (לקמן ע' ... ואילך.	176) נשא ה, כח.
170) שמואל-א שם, יא.	177) מדרש שמואל פכ"ד. ועוד.
	178) ראה שם פ"ג.

שמואל היתה בת קול יוצאת ואומרת עתיד צדיק אחד להיות בעולם ושמו שמואל כו' . . ועוד מה ענין מ"ש אח"כ¹⁷⁹ לפנים בישראל יקרא הנביא הרואה, ובפסוק א' אומר¹⁸⁰ וידע כל ישראל כי נאמן שמואל לנביא, ולא אמר לרואה"?

ומבאר, ש"הענין יובן ממ"ש בסבא דמשפטים¹⁸¹ בפסוק¹⁸² ויאבק איש עמו ויגע בכף ירכו, דמתמן ואילך אתפגים נצח, ירכא ימינא, ולא הוה נביא דאתנבי מתמן, עד דאתא שמואל, וע"ד איתמר בי¹⁸³ וגם נצח ישראל לא ישקר. ולסיבת פגימת הנצח הנזכר דמתמן נביאים, לא היו יכולים לראות נבואתם בצחצוח ובזכות. ולכן נקרא רואה, ולא נביא, כי הי' רואה הנבואה, אך לא הי' רואה הכל בשלימות, כדי שיוכל להיות מספר ומגיד ומנבא הדברים לעם, כי נביא מלשון ניב שפתים¹⁸⁴. וכשבא שמואל ותיקן פגם הנצח . . אז נקרא נביא ממש, כי הי' רואה הנבואה בצחצוח גמור, והי' יכול להניב הנבואה ולפרסמה לישראל, כי על ידו נתקנה הירך ההוא. ומאז ואילך, כל שאר הנביאים היו יכולים להתנבא משם. נמצא כי הוא רבן של כל הנביאים, כי הוא תיקן מקום הנבואה, ומכחו נתנבאו כולם. ובעבור זה הי' בכל יום בת קול יוצאת ומכרזת על לידתו . . כי העולם כולו הי' מצפה להתקן על ידו".

ומסיים, ש"בזה יובן ענין חנה אמו, שאמרה אם ראה תראה . . כי כשתיקן שמואל הנצח, ניתן סוד הירך אל הנחש, בענין ירך הסוטה . . כי ניתן ירכה של סוטה לסמאל" תמורת ירך יעקב. וז"ש חנה, רבש"ע, תן לי את שמואל, שיחטוף הירך של יעקב מיד סמאל, ואז ישאר לסמאל"ל ירך הסוטה, ולכן, אם ראה הענין בזה, מוטב, ואם לאו אלך ואסתתר, ואז בהיותי טהורה, אגרום כי גם הירך של הסוטה אחטפנה מיד סמאל, כי לא יוכל לשלוט בי שאני טהורה, ועי"כ יקטרג ח"ו על ישראל כו'".

ויש להוסיף, שזהו גם הקשר עם ענין הבנים — שהרי הבנים נקראים "יוצאי ירכו"¹⁸⁵.

וזו היתה טענת חנה — שלא מספיק הענין ד"אנכי", אלא צ"ל "זרע אנשים", "זרע שמובלע בין אנשים"¹⁷⁴, מעורב עם הבריות כו',

(183) שמואל-א טו, כט.

(184) ישעי' נז, יט.

(185) ויגש מו, כו. ועוד.

(179) שמואל-א ט, ט.

(180) שם ג, כ.

(181) זח"ב קיא, ב.

(182) וישלח לב, כה.

שיעמיד "צבאות השם", ודוקא עי"ז יפעל הענין ד"אחישנה"¹⁸⁶ בנוגע לביאת המשיח.

* * *

כ. עומדים לקרוא בתפלת מנחה: "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי וגו'"¹⁸⁷ — שזהו"ע ההשפעה שע"י התורה כו'¹⁸⁸, ועד להשפעה כפשוטה, ש"הארץ תתן יכולה והשמים יתנו טלם"¹⁸⁹.

וקשור עם ענין השמחה — שהרי פרשת האזינו נקראת "שירה"¹⁹⁰, שהו"ע השמחה [ומה שיש בה כמה אזהרות כו' — הרי זה רק מה שגוערים על הסט"א, ו"כהמס דונג וגו'"¹⁹¹], ועד שבאים ל"שיר חדש", לשון זכר¹⁹², שיהי' לעתיד לבוא¹⁹³.

[בסיום ההתוועדות התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "בך בטחו אבותינו"].

186) ישע'י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.
 187) ר"פ האזינו.
 188) ראה לקו"ת האזינו עג, ד ואילך.
 ובכ"מ.
 189) פרש"י ר"פ האזינו.
 190) פרשתנו לא, יט ובפרש"י.
 191) תהלים סח, ג. וראה תניא ספי"ט.
 192) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.
 193) חסר הסיום (המו"ל).

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א
ערב יום הכיפורים, אחרי תפלת מנחה, ה'תשכ"ט.

יתן! השי"ת התעוררות תשובה אמיתית, וכפי שמסיים רבינו הזקן בפסוקים שמביא באגה"ת²: "השיבנו ה' אליך וגו'", ואז "ונשובה", ועד ש"חדש ימינו כקדם"³,

ויהי זה מתוך שמחה וטוב לבב, ככתובה עילאה⁴,
ובאופן שיאיר בכל כחות הנפש, ויומשך בפועל במחשבה דיבור ומעשה, מתוך הרחבה ומתוך שמחה וטוב לבב.

ועי"ז תומשך ברכת הוי', שתהי' שנת אורה, שנת ברכה וכו' ושנת תורה, ובמילא⁵ גם שנת גאולה — גאולה הפרטית⁶ וגאולה הכללית — בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש⁷, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ו"שמחת⁸ עולם על ראשם"⁹.

(5) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
אגה"ת פי"א ובחותמה (ספ"ב).
(6) ראה אגה"ק ס"ד.
(7) כל' הרמב"ם ואדה"ז (שם) — מ"ד.
(8) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.
(9) ראה הברכה לפני כל נדרי בסופה
(לקמן ע' 49).

(1) הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א
(באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 382.
במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י
המול.
(2) פ"א.
(3) איכה ה, כא.
(4) שם ספ"א.

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להתלמידים שיחיו
ערב יום הכיפורים, לפני כל נדרי, ה'תשכ"ט.

"וידברו גו' דבר גו' יברכך גו' יאר גו' ישא גו' ושמו גו' ואני
אברכם"².

יתן השי"ת לכל אחד מכם ולכולם יחד — כהלשון "ברכנו אבינו
כולנו כאחד"³ — שנת אורה, שנת ברכה וכו', ככל אותיות הא"ב, עד
לשנת תורה — בלימוד התורה בהתמדה ושקידה הן בנגלה והן
בחסידות, והלימוד יהי מביא לידי מעשה קיום המצוות בהידור, ולעשות
כל האמור מתוך שמחה וטוב לבב, ובבריאות הנכונה.

וכל זה יומשך למטה מעשרה טפחים, ועד שיהי 'ופרצת ימה
וקדמה וצפונה ונגבה"⁴, "נחלה בלי מצרים"⁵ — אצלכם בלימוד התורה,
ותמשיכו זאת לאח"ז בהענין ד'ונתתי' גשמיכם בעתם"⁷, שגם בכל
הענינים הגשמיים⁸ תומשך ברכת ה' ד'ופרצת" ועד לאופן ד'נחלה בלי
מצרים", "מידו' המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁰,

ולהמשיך את הגאולה הפרטית — שתלמדו ללא מניעות ועיכובים
בהצלחה רבה ומופלגה, ועד — להמשיך גם את הגאולה הכללית
האמיתית והשלימה ע"י משיח¹¹ צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות
לארצנו, בקרוב ממש, אמן כן יהי רצון.

* חתימה וגמר חתימה טובה.

(8) ראה אור תורה עה"פ: "גשמיכם כו'
הגשמיות והחומריות כו'" (וראה גם תו"מ
חמ"ט ע' 111. וש"נ).

(9) כמש"נ 'ונתתי". וראה אוה"ת שם.

(10) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

(11) מדה כנגד מדה — שאז "תרבה
הדעה והחכמה כו'" (רמב"ם הל' תשובה פ"ט
ה"ב) שמשיח ילמד תורה את כאו"א (לקו"ת
צו יז, א).

(* שייך גם להברכה שאחרי מנחה,
ש"הרי נאמרה בפי' — וכענין ב"ע —
לאחרי סיוט ברכת הת' שי' בסיוט ערויהכ"פ
ובהתחלת יום הקדוש".

(1) הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א
(באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 382.
במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י
המ"ל.

(2) נשא ו, כב"ז.

(3) נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת
העמידה. וראה תניא פל"ב.

(4) ויצא כת, יד.

(5) שבת קיח, סע"א.

(6) בחוקתי כו, ד.

(7) שבא ע"י "בחוקתי תלכו" —
"עמלים בתורה" (שם, ב ובתו"כ ופרש"י).
ועיין אוה"ת עה"פ.

בס"ד. ר"ד בעת סעודת מוצאי יום הכיפורים, ה'תשכ"ט.

רשימה פרטית בלתי מוגה

א. דובר אודות עלי' לתורה ב"פ ביום אחד (ונזכרה גם הדוגמא מכהן שחוזר ועולה לתורה כשאיך לוי בביהכנ"ס¹), ואמר הרש"ג, שאדמו"ר מהוריי"צ לא נהג לעלות לתורה ב"פ באותו יום, ושאל איך היתה הנהגת כ"ק אדנ"ע בענין זה. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שלפעמים הי' כ"ק אדנ"ע עולה לתורה הן בשחרית והן במנחה — ביוהכ"פ² ובתשעה באב³ [ולהעיר, שבת"ב החידוש גדול יותר, כיון שב' העליות (הן בשחרית והן במנחה) הם ממנין הקראים], אף שבדרך כלל לא הי' עושה כן, באמרו: ר' נתן אדלער הי' נוהג בכל שבת לעלות לתורה ב"פ (כהן ומפטיר), אבי אדמו"ר מהר"ש הי' נוהג כן לפעמים, אבל אני — אינני יכול להרשות לעצמי ("פאָרגינען זיך").

[ואח"כ אמר:] כבר אמרתי כמ"פ ברבים⁴ שלפעמים הנני אומר דבר מסויים כדי לבחון אם מישהו יתעורר לשאול שלכאורה מפורש להיפך וכיו"ב, ובנוגע לפועל — לא שואלים, לא ב"חזרה", ולא בפתקא כו'. ועד"ז בנוגע להמדובר אודות ב' עליות — שכבר נדפס (בספר המנהגים, ובליקוט מנהגים שברשימות על מגילת איכה)⁵ בנוגע לתשעה באב, שלפעמים הי' כ"ק אדנ"ע הי' עולה לתורה הן בשחרית והן במנחה, ואף אחד מהנמצאים כאן לא העיר על זה!

הרש"ג אמר (בבת-שחוק) שאדמו"ר האמצעי כותב בהקדמה לספריו⁶ שבדברים הנדפסים לא מעיינים... ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל הוא לא נותן "יישר כח" על זה!...

הרש"ג אמר ששמע שעומדים להדפיס חלק שני מספר המנהגים⁷, וכנראה שכשיהי' דבר השלם אזי ילמדוהו. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כאן נוהגים שעל כל דבר עושים החלטה ("אָפּשטימונג"). ובכן, יעשו עתה החלטה שכאשר ידפיסו חלק שני, אזי ילמדוהו [כו'].

(4) סה"ש תש"ד ס"ע 160 ואילך.

(5) ראה תו"מ חנ"ג ע' 280 ואילך.

(6) דרך חיים — בסופה.

(7) ראה בהקדמה לספר המנהגים בהערה.

(1) ראה שו"ע או"ח סקל"ה ס"ח.

(2) ראה גם "ליובאוויטש וחיילי" ע' 30.

(3) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' 7.

תו. וש"נ.

נזכר גם אודות "מפטיר יונה", שיש בזה ריבוי סגולות⁸, ולכן כולם חפצים ("יאָגן זיך") לזכות בזה. ונזכר גם מ"ש בכתבי האריז"ל אודות גודל המעלה שבעלי ד"שישי".

ב. הרש"ג הזכיר אודות מעלת סעודת מוצאי יוהכ"פ, שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר¹⁰ שעריכת סעודת מוצאי יוהכ"פ בהרחבה היא סגולה לעשירות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: סעודת מוצאי יוהכ"פ היא הסעודה היחידה ש"בת קול" מכרזת עלי¹¹, ומפרסמים אותה ע"י תקיעה בשופר¹².

הרש"ג הזכיר שיש מאמרי חסידות ממוצאי יוהכ"פ¹³, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שלא ידוע אם מאמרים אלו נאמרו בתוך הסעודה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מצינו ש"אמרו עליו על בבא בן בוטא שהי' מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יום כפורים יום אחד" (שאר ימות השנה הוא דאיכא למיחש בספק שמא חטא .. אבל השתא ליכא למיחש דהא כיפר יום הכפורים)¹⁴. ושואלים על זה: הרי בינתיים ישנו מוצאי יוהכ"פ? אך הענין הוא — שבמוצאי יוהכ"פ כל בני"הם בדרגא אחרת לגמרי (ללא שייכות לחטא כו').

ג. הרש"ג שאל האם צריך להכות על החזה באמירת "ועל חטאים" כמו ב"ועל חטא", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: מעולם לא נסתפקתי בזה, כי, מהיכי תיתי שיהי' חילוק בין לשון יחיד ללשון רבים. ושאל הרש"ג האם ידוע איך נהגו רבותינו נשיאינו בענין זה, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שנדפס בספר השיחות תש"ה¹⁵, שאדמו"ר מהר"ש הי' בעל חשבונות, וכאשר א' החסידים שאל אותו כמה פעמים מכים על החזה ביוהכ"פ, הנה מהמספר שהשיב לו, ידע, שצריך להכות על החזה גם באמירת "ועל חטאים".

13) ראה גם אוצר מנהגי חב"ד יוהכ"פ ס"ע רנב ואילך.
14) כריתות כה, א (ובפרש"י).
15) ס"ע 9. וראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' תו. וש"נ.

8) ראה גם תו"מ חמ"ח ס"ע 80. וש"נ.
9) ראה תו"מ ח"ב ע' 48. וש"נ.
10) ראה "לשמע און" ס"ע קמח.
11) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ד ס"ט. וש"נ.
12) ראה שם סתרכ"ג בסופו. וש"נ.

הוספה

א

בי"ה, ד' תשרי תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
מהו"ר דוד העניך שי

שלום וברכה!

קבלתי הידיעה אשר הגיע עם בי"ב שי לחוף מדינת ארצה"ב, ויה"ר
שיה"י הכל כשורה ובנקל ויבואו צלחה לפנים המדינה בקרוב.
ובשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה
להביע ברכתי לו ולבי"ב שי ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, ולהסתדרות הנכונה בקרוב.
בברכה

מ. שניאורסאהן

נא לפ"ש אחביי הנמצאים בעליס איילאנד בברכת חתימה וגמר חתימה גם
טובה.

ב

בי"ה, כח' אדר תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיט' אדר והקודמו.
לעי"ע אין הזמן גרמא לענות על הכלל כ"א בהנוגע לפרט, אף שבאמת גם
היחיד רבים הוא, וכידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה.

א

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (זאקליקאָווסקי, תשס"ד).
מהו"ר דוד העניך: זאקליקאָווסקי.
בעליס איילאנד: שם שהה בימים הנוראים.

ב

נדפסה בלקו"ש חל"ט ע' 326.
גם היחיד רבים הוא, וכידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה: סה"ש תש"ט ע' 321.

במ"ש אודות הזהירות באיזהו ענינים, הרי מבואר גודל הענין בזה בקונטרס העבודה, ושם גם ר"פ מהתבוננות מתאימות – אלא שככל עניני תורה ומצוות, מובן שגם זה צ"ל מתוך שמחה וטוב לבב, וע"ד המבואר שאפילו תשובה על איזה ענין שיהי, הרי ביחד עם החרטה על העבר וקבלה על להבא, צ"ל חדוא תקיעא בליבאי מסטרא דא על היכולת והאפשריות לשוב בלבב שלם, ואשר בחסדו חסד חנם גזר אומר שאין לך דבר עומד בפני התשובה.

ובהיותי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הזכרתיו ואת כל אלו שכותב אודותם, ויהי רצון שיבשר טוב בכל הענינים וכני"ל מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב.

בטח השתתף בהנחת אבן הפנה של שכון חב"ד בירושלים עיה"ק ת"ו וגם בזה יכתוב בפרטיות הדרושה.
בברכה לבשו"ט.

ג

בי"ה, יד' כסלו תשכ"ו
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, שאלות בעניני מצות ותשובה.

ולפלא כתבו מעבר לים בכגון האמור, והרי על אתר יכול לברר הענינים אצל רב מורה הוראה וכיו"ב, ובמיוחד שבכגון זה הדבור פא"פ משובח ומברר יותר את הדברים, וכיון שכבר כתב אבוא בנקודות דלהלן.

(א) בנוגע לגודל מעלת התשובה, ידוע מאמר רז"ל אין לך דבר העומד בפני

בקונטרס העבודה: פרק ב.

חדוא תקיעא בליבאי מסטרא דא: זח"ג עה, א. וראה תניא אגה"ת פי"א.

שאיין לך דבר עומד בפני התשובה: רמב"ם הל' תשובה ספ"ג.

בהנחת אבן הפנה של שכון חב"ד בירושלים עיה"ק ת"ו: ראה אג"ק ח"ט אגרת זריח.

ג

מאמר דז"ל אין לך דבר העומד בפני התשובה: רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. וראה ירושלמי פאה

פ"א ה"א. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם בז"ח ס"פ בראשית. ועוד.

התשובה, אף שכמובן אינה דומה אריכות התשובה ושלמותה, על דקדוק של דברי סופרים ותשובה על מצות עשה ומצות לא תעשה וכו' וכמבואר בכ"מ, ומובן וגם פשוט.

(ב) ענין התענית בקשר עם התשובה, עיין בזה בארוכה באגרת התשובה לרבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה.

ג) בנוגע לסדר הלימוד בתורה, – מובן שלכל לראש צריך להיות הלימוד בהלכות הצריכות בחיי היום יומים, המעשה אשר יעשה ואלה אשר לא תעשינה, ובפרטיות סדר הלימוד לסוגים שונים שבבני ישראל, עיין בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן ובהקדמת בניו לשולחן ערוך שלו, (הועתקה בהלכות תלמוד תורה שנדפס לאחרונה כאן וגם באה"ק ת"ו)

וכיון שהכל בהשגחה פרטית עלי החובה לעוררו על הכרח קביעות עתים גם בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט בארה"ק ת"ו, עלי' נאמר, עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד

ב"ה, כ"ג אייר, ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,

אריכות התשובה: כ"ה בהעתקה שתח"י. ואולי צ"ל: איכות התשובה, או שמא: עריכת התשובה.

בהלכות תלמוד תורה שנדפס לאחרונה כאן וגם באה"ק ת"ו: בהוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות וכו' – בחוברת בפ"ע – קה"ת (ברוקלין; כפר חב"ד), תשכ"ה. וראה אג"ק חכ"ג אגרת ט"ד, ובהנסמן שם. שיחת י"ב תמוז תשכ"ה (תו"מ התוועדות חמ"ד – תשכ"ה ח"ד – ע' 90. וש"נ).

עלי' נאמר, עיני ה"א בה גו': עקב יא, יב.

ד

מצילום האגרת. נדפסה בקובץ עיונים וביאורים – מנשסתר, גליון כב (ג' תמוז תשנ"ט) ע' 89.

הנני בזה להביע ברכתי לחג שמח ובנוסח חב"ד – לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

קבלתי מכתב תלונה מאחד המתפללים בבית הכנסת שלו, אשר אע"פ שמן הסתם יש בה גוזמא, אף על פי כן כיון שבעניני כבוד ביהכ"נ נוגע איך הציבור מגיב על תופעות ולא כל כך כוונת אלה שהנהגתם עוררה התגובה, הרי אפילו אם חלק מהציבור הגיב כך מחובתי להעיר בזה,

והמדובר הוא שבביהכ"נ יש מתפללים המדברים בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה וכיו"ב.

כאמור, מניח אני שיש בזה הגזמה, אבל קול ולעז היוצא בציבור ובענין הנוגע לציבור ג"כ מספיק, ומחובתו של כאו"א לעשות כל התלוי בו שלא יהי מקום לתגובה ותלונה כנ"ל.

דרך אגב, בודאי יודע שדוקא בנוגע לדיבור ושיחה בביהכ"נ בשעת התפילה וקריאת התורה – הרבו לקרוא תגר בכל הדורות ע"י מודעות כרוזים ואזהרות וכו'. ועיין ג"כ אגה"ק לאדמו"ר הזקן סי' כ"ד, וגם קול קורא שנדפס בסידור אדמו"ר האמצעי בדפוס קה"ת, ובטח ישנו אצלו או שיוכל לקבלו אצל אנ"ש שי.

וכאמור, רצוני לפרש שהמדובר הוא כסיום אגה"ק הנ"ל ב"שוכח או שנזרקו מפיו כמה תיבות בלא מתכוין".

קול קורא שנדפס בסידור אדמו"ר האמצעי בדפוס קה"ת: סידור עם דא"ח שכא, ב ואילך ("מודעה רבה על אודות שמיעת קריאת התורה כדינה" מאת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב).

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

לאחר זמן רב שאזלו מן השוק
ב"ה ות"ל זכינו שבימים אלו הגיעו מבית הכורך

תורת מנחם כרכים:

ז; ח; י; יא; יב; טו; טז; יז;

יח; כא; כב; כד; כה; כו

ספרי המאמרים:

תשכ"ב; תשכ"ח; תשכ"ט

בהוצאה מתוקנת

את הספרים ניתן להזמין באימייל info@lahak.org

ובחנויות הספרים קה"ת

באה"ק: (03) 9606-018 בארה"ב: (718) 778-0226

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת וכו' ר' מאיר ע"ה

בן הר"ר אהרן ע"ה

נפטר י"ב תשרי, ה'תשנ"ו

פריימן

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות